

Släktföreningen Mats Ersson Nohrmans Ättingar

Lärobok i religion, tryckt 1633.

Boken har tillhört Henrik Nohrström f. 1690, Mats Ersson Nohrmans yngste son.

Medlemsblad julen 2002

KALLELSE

Släktföreningen
Mats Ersson Nohrmans
ättlingar

kallas härmed till
SLÄKTMÖTE I FALUN
lördagen den 26 juli 2003

Ärenden enligt stadgarna.

Uppgift om lokal och klockslag
meddelas anmälda deltagare
samt på föreningens hemsida
www.mesn.nu

Styrelsen

KUTSU

Släktföreningen
Mats Ersson Nohrmans
ättlingar

in jäsenet kutsutaan täten
FALUNIIN SUKUKOKOUKSELLE
lauantaina 26 heinäkuuta 2003

Asialista sääntöjen mukaan

Tietoja paikasta ja ajasta
ilmoitetaan ilmoitetuille osanottajille
sekä seuran kotisivuilla
www.mesn.nu

Johtokunta

Återbördat till Länsmansgården

Charlotte Segerstråle överlämnar en raritet till släktföreningen.

Vid en träff på länsmansgården söndagen den 17 november med släktföreningens styrelse och representanter för Mora kommun med nya kommunalrådet Lars Mattsson-Frost, kulturnämndens ordförande Ulla Rombo och kulturchefen Berndt Janusch mottog kommunen ett gammalt bord och tre stolar, som för lång tid tillbaka funnits i gården. De återbördades nu till länsmansgården i enlighet med ett testamente av Anna-Greta Norlin-Hanngren (19210416), dotter till Maria Katarina Mattson, född Norlin(1881-1952).

Vid samma tillfälle överlämnade Charlotte Segerstråle från USA som gåva till släktföreningen den lärobok på latin, som en gång tillhört Mats Ersson Nohrmans yngste son Henrik Nohrström, född 1690. Boken har tills vidare deponerats i arkivet på kulturhuset i Mora.

Testamentsgåva av Anna-Greta Hanngren.

Boken, "Compendium doctrinae coelestis" är en lärobok i religion, ett slags katekes med förklaringar av professorn i teologi vid universitetet i Tübingen, teol. dr. Matthias Hafenreffer. Den är tryckt i Uppsala år 1633 och redigerad, ev. reviderad, för elevs/studenters bruk speciellt i Svea Rike. Boken är ett sammandrag av Hafenreffers bok "Locis" av år 1600 om den himmelska läran. Under mer än 100 år framåt hade den erkänd ställning som lärobok bl a i Sverige.

Boken har ursprungligen innehafts av Iohannes Nicolai Printz (Johan Nilsson Printz), som fått den år 1665 den 14 november. Henric Nohrström fick den som begagnad. Hans namn i genitiv (Henrici Nohrström) är en genitivus possessivus, som anger att det är hans bok.

Vi siktar framåt

1999 samlades Släktföreningen Mats Ersson Nohrmans Ättlingar till det första släktmötet. Vi uppmärksammade då framför allt Mats Ersson Nohrman själv och hans hustru Karin Larsdotter samt den yngste sonen Henrik och hans efterkommande i Finland.

När vi 2001 möttes till släktmöte i Strömfors, riktades intresset på sonsonen Anders Nohrström, brukspatron och son till kronolänsmannen Anders Matsson Nohrström. Nu återger vi i detta medlemsblad tre föredrag från detta släktmöte.

Kommundirektören Börje Broas tecknade Strömfors bruks historia. Jutta Aminoff berättade om sin släktforskning och skildrade bl a två intressanta kusinäkterskap mellan å ena sidan två av Mats Ersson Nohrmans och Karin Larsdotters sonsöner och å andra sidan två kvinnliga kusiner från släkten Krebs i Livland. Matti Klinge levandegjorde i sitt intressanta föredrag 1700-talshistorien med alla förvecklingar mellan Ryssland och Sverige. Han satte in släkten i det historiska sammanhanget och lät oss förstå de finska släktgrenarnas kulturella betydelse.

När vi samlas till släktmöte 2003, sker detta i Falun, där Erik Nohrström, Mats Ersson Nohrmans äldste son, var befallningsman, bergsman och delägare i Falu koppargruva.

Gruvan är nu medelpunkten i världsarvet Stiftelsen Stora Kopparberget. Kopparberget är en märklig plats. Den har påverkat hela den svenska historien. Verksamheten började för mer än tusen år sedan och det äldsta dokumentet är från 1288. Redan då var gruvan ett riksintresse och andelar kunde köpas och säljas. Mats Ersson Nohrmans äldste son Erik var en av dem som blev delägare och kunde kalla sig bergsman. Kopparberget var under 1600-talet världens största kopparproducent och stormaktstidens ekonomi var helt beroende av malmen vid Kopparberget. Världsarvet Koppargruvan kommer naturligtvis att präglade vårt släktmöte.

Önskemål har framförts om att det i anslutning till släktmötet anordnas en resa till Bergslagen med besök i bl a Vad, där Karin Larsdotter hade sina rötter, i Malingsbo där Henrik Nohrström och Brita Skougsberg vigdes, i Nya Lapphyttan i Norberg med turistattraktioner runt medeltida järnbruk samt i Äng-

elsberg, ännu ett bruk på UNESCO:s världsarvslista. I Bergslagen finns mineralrika berg, sjöar och vattendrag, dalgångar med jordbruk, gruvor och bruk. Det var Sveriges första och en gång största industriområde. Ett besök i Ekomuseum Bergslagen är en vandring i mer än två tusen år av järnhistoria.

För att kunna göra en ordentlig planering av släktmötet och nämnda resa presenteras i detta medlemsblad ett preliminärt programförslag. En blankett/enkät för preliminär anmälan och önskemål bifogas. En förutsättning för att planeringen skall leda till ett gott resultat är att blanketterna lämnas in så fort som möjligt dock senast den 30 januari. Observera att anmälan är preliminär. De som svarat kommer att få ytterligare information och blankett för definitiv anmälan.

Med hopp om stor anslutning hälsas alla välkomna till släktmötet i Falun den 26 och 27 juli 2003 och till rundresa i Bergslagen dagarna före släktmötet.

Styrelsen hoppas på ett starkt stöd av medlemmarna och ser fram emot att medlemsskaran utökas och att alla betalar sin årsavgift, i Sverige 150 kr, på postgiro nr 27 38 31-8 eller bankgiro 5555-5932 i Nordea och, i Finland 15 Euro, på bankkonto 157230-353466 i Nordea.

Bland dem som senast den 30 januari 2003 inbetalat sin medlemsavgift kommer det att utlottas två tuppflöjlar värda 750:- per styck, en bland medlemmar i Sverige och en bland medlemmar i övriga länder. Flöjlarna har skänkts av Gärdssjö Smedja HB i Rättvik.

Vi kommer också att lotta ut en slipsnål i silver med föreningens tupp eller ett hängsmycke skänkt av Claes Guld och Silver i Mora-Noret, dels i Sverige dels i övriga länder bland dem som värvat minst en ny medlem, som anmälts på bifogad blankett och som betalat sin årsavgift för 2003 senast den 30 januari.

Med tack för allt stöd under det gångna året tillönskas alla

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

Folke Hansjons

På styrelsens vägnar

Tähtäämme eteenpäin – tervetuloa sukukokoukseen

Släktföreningen Mats Ersson Nohrmans ättlingar eli Sukuseura Mats Ersson Nohrmanin jälkeläiset kokoontui vuonna 1999 ensimmäiseen kokoukseensa. Silloin kohdistettiin huomio erityisesti Mats Ersson Nohrmaniin itseensä ja hänen vaimoonsa Karin Larsdotteriin sekä heidän nuorimpaan poikaansa Henrikiin ja tämän jälkeläisiin Suomessa.

Kun vuonna 2001 tapasimme sukukokouksessa Ruotsinpyhtäällä, kiinnostus suunnattiin edellä mainittujen kantavanhempien pojanpoikaan, ruukinpatruunaan Anders Nohrströmiin, kruununnimismies Anders Matsson Nohrströmin poikaan. Tässä jäsenlehdessä julkaisemme seuraavat kolme tämän kokouksen esitelmää: Entinen kunnanjohtaja Börje Broas kuvaili Strömforsin ruukin historiaa; Jutta Aminoff kertoi sukututkimuksestaan ja mm. kahdesta kiinnostavasta serkusavioliitosta, nimittäin Mats Ersson Nohrmanin ja Karin Larsdotterin pojanpoikien ja liivimaalaisen Krebsin suvun kahden naispuolisen serkukosen välillä; Matti Klinge elävöitti mielenkiintoisessa esitelmässään 1700-luvun historiaa kaikkine Venäjän ja Ruotsin välisine selkkauksineen. Hän sijoitti suvun ajalliseen historialliseen yhteyteen ja valotti suomalaisten sukuhaarojen voimakasta panosta kulttuurielämän eri alueilla.

Suurella ilolla sukuseuran hallitus voi tässä jäsenlehdessä esittää Cajsa Brita Nohrströmille omistetun häärunon vuodelta 1761, sekä lehden kannessa Cajsa Britan isälle, vuonna 1690 syntyneelle Henrik Nohrströmille, alussa mainitulle Mats Ersson Nohrmanin ja Karin Larsdotterin nuorimmalle pojalle, kuuluneen latinaksi vuonna 1633 painetun oppikirjan nimiölehden. Yhdistys on hiljattain vastaanottanut kirjan lahjoituksena ja toistaiseksi tallettanut tämän harvinaisuuden Moran kulttuuritalon arkistoon. Toinen lahja, tässä tapauksessa Moran kunnalle, josta tässä yhteydessä on syytä mainita, käsittää pöydän ja kome tuolia, luultavasti kestikievariajalta 1700-luvulla, jotka testamentilla palautetaan länsmansgårdeniin eli taloon, josta suku on saanut alkunsa.

Vuoden 2003 sukukouksen tapahtumapaikka on Falun, jossa Erik Nohrström, Mats Ersson Nohrmanin vanhin poika, toimi nimismiehenä, vuorimiehenä, ja Falunin kuparikaivoksen osakkaana. Kaivos kuuluu nykyään säätiölle nimeltään Stiftelsen Stora Kopparberget, ja se on aivan äskettäin saavuttanut UNESCO:n maailmanperintöaseman. Kopparberget eli kuparivuori on merkittävä paikka, koska se on vaikuttanut koko Ruotsin historiaan. Toiminta alkoi yli tuhat vuotta sitten ja vanhin asiakirja on vuodelta 1288. Jo tuolloin kaivos oli valtakunnallisen kiinnostuksen kohteena ja osakkuuksia saattoi ostaa ja myydä. Kopparberget oli 1600-luvulla maailman suurin kuparintuottaja ja suurvalta-ajan talous oli täysin riippuvainen sen malmista. Maailmanperinnöksi luokiteltu kuparikaivos tulee luonnollisesti painamaan leimansa sukukokouksemme.

On esitetty toivomus, että sukukouksen yhteydessä järjestettäisiin matka Bergslageniin, joka sisältäisi käynnin mm. seuraavissa kohteissa: Vad, jossa Karin Larsdotterin juuret ovat, Malingsbo, jossa Henrik Nohrström ja Britta Skougsberg vihittiin, Norbergin Nya Lapphyttan, 1100-luvulta peräisin olevan maailman vanhimman masuuniksi tunnistetun hytin rekonstruktio, sekä Ängelsberg, vielä yksi ruukeista UNESCO:n maailmanperintöluettelossa. Bergslagenissa on mineraalirikkaita vuoria, järviä ja vesistöjä, maatiloja laaksojonoissa, kaivoksia ja ruukkeja. Se oli Ruotsin ensimmäinen ja aikoinaan suurin teollisuusalue. Käynti Ekomuseum Bergslagenissa on matka raudan yli kahdentuhannen vuoden historiaan.

Voidaksemme mahdollisimman hyvin toteuttaa sukukouksen ja mainitun matkan järjestämisen, esitämme tässä jäsenlehdessä alustavan ohjelmasuunnitelman. Liitteenä on kyselylomake alustavaa ilmoittautumista ja toivomuksia varten. Suunnittelun tuloksellisuus edellyttää, että lomakkeet palautetaan mahdollisimman nopeasti. Huomatkaa, että ilmoittautuminen on alustava. Vastanneet saavat lisätietoja ja lomakkeen lopullista ilmoittautumista varten.

Runsasta osallistumista toivoen lausumme kaikki tervetulleiksi sukukokoukseen Faluniin 26. ja 27. heinäkuuta sekä kiertomatkaan Bergslagenissa kokousta edeltävinä päivinä. Hallitus toivoo voimakasta tukea jäsenistöltä ja odottaa sen kasvavan sekä että kaikki maksavat jäsenmaksunsa, Suomessa 15 euroa tilille Nordea 157230-353466, Ruotsissa 150 kruunua postisiirtotilille 27 38 31-8 tai Nordean tilille 5555-5932.

Viimeistään 30. tammikuuta 2003 jäsenmaksunsa maksaneiden kesken arvotaan kaksi kukkoaiheista tuuliviiriä arvoltaan 750 kruunua kappale, yksi Ruotsissa asuvien ja yksi muissa maissa asuvien jäsenten kesken. Metalliset viirit on lahjoittanut Gärdsjö Smedja -niminen paja Rättvikissä

Tulemme myös arpomaan hopeisen, seuran kukolla varustetun solmioneulan tai riipuksen, jonka on lahjoittanut Claes Guld och Silver Moran Noretissa, sekä Ruotsissa että muissa maissa niiden kesken, jotka ovat värvanneet vähintään yhden uuden jäsenen, joka on ilmoitettu oheisella lomakkeella ja maksanut jäsenmaksunsa viimeistään 30.1.2003

Kiittäen kaikesta tuesta kuluneena vuonna, toivomme kaikille
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

*Folke Hansjons
Puheenjohtaja*

Käännös/översättning Wilhelm Nouro

Strömfors bruk

Föredrag hållet av f. kommunaldirektören Börje Broas
på släktmötet i Strömfors den 11 augusti 2001

Mina damer och herrar!
Hyvät naiset ja herrat!

Min uppgift är att berätta någonting om Strömfors bruk, och jag kommer att fatta mig ganska kort. I släktföreningen Mats Ersson Nohrmans medlemsblad 2001 – som ni säkert alla har läst noggrannt igenom, om ni inte har gjort det så skall ni göra det – finns en artikel om Strömfors bruk författad av Tryggve Gestrin. I den artikeln kan man ju läsa det allra mesta om detta bruks historia, och jag skall icke upprepa någonting som redan har sagts. Ej heller skall vi gå händelserna i förväg, under kommande guidade rundturer har vi ju möjlighet att bekanta oss med brukets historia på ett mera handgripligt sätt.

Strömfors bruk nämns ofta som det sista gamla järnbruket, med traditioner ända tillbaka till år 1695. Under slutet av 1600-talet grundades här i Finland inemot 20 järnbruk, många av dem före 1695. Strömfors hör alltså icke till de allra äldsta, men detta vårt bruk har likväl sin egen historiska profil: Den ursprungliga tekniken, järnsmidet vid en vattenhjuldriven hammare fortlevde här längre in i nutiden än någon annanstans i vårt land, ända till år 1950. De gamla bruksbyggnaderna och verken kom kanske just därför till stor del att bevaras och bildar nu en sällsynt harmonisk bruksmiljö.

I brukets smedjor har producerats otaliga produkter, en stor del av dem kan beses i bruksmuseet och jag skall räkna upp några, främst produkter från övre smedjan, som byggdes 1846. Det var spikar, ankare, flottningshakar, olika redskap till lantbruket, stocksaxar, isbillar, järnbeslag till kärror och slädar, hästskor, gångjärn, bultar, muttrar med mera. Under kris- och krigstider har här förfärdigats hagel för jaktändamål, och under Första Världskriget järnbeslag till hästdragna ambulansvagnar. Till och med lär man ha gjort hand- och fotbojor av typ Isontalon Antti. En av de sista leveranserna innan smidesverksamheten upphörde år 1950 utgjordes av spik till restaurationsarbetena på Sveaborg.

Man kan väl förstå att Strömfors bruk erhöill sin plats i historien som ett järnbruk, men likväl har järnsmideriet varit blott en del av brukets produktion. Här fanns ju också en såg, som är ungefär lika gammal som järnbruket, och som sysselsatte tidvis tredubbelt så många anställda som smedjorna, eller cirka 150 människor. Kvinnor och män. Här bedrevs ett omfattande jord- och skogsbruk, här fanns tegelbruk, en trädgård, en klädesstamp, en benstamp, brännvinsbränneri, ölbryggeri, krog och kvarn. Man brände kol, man kokade tjära och rödmylla. Man kan väl säga, att nära nog allting som behövdes, det gjorde man själv. Fiskeriet får ej heller glömmas. Laxfisket i älven samt fjäll- och strömmingsfisket i Abborrfjärden gav bruket goda inkomster.

När vi nu är ute på Abborrfjärden går tankarna till sjöfarten. Malmen till tackjärnet, som här smiddes till stångjärn och bearbetades, avhämtades sjöledes från Utö gruva i

Södermanland, och den förädlade varan utskeppades, liksom också sågens produkter, med egna fartyg till utrikes orter. Ulrika Charlotta var ett stort fartyg som till exempel år 1783 kom in med salt från Ibiza, och förde ut järnprodukter och bräder till Cadiz. Brigantinen Vulcanus, hemort också Strömfors, seglade främst här i hemmavattnen mellan Fredrikshamn och Lovisa. Lottjan Lyckan, också hemmahörande i Strömfors bruk, har åtminstone seglat med bräder till Ryssland. Briggarna Neptunus samt Vunnen Frihet - Varsam Framgång – det var namnet på båten. Huvudredare var Virginia Christina af Forselles, och sistnämnda fartyg byggdes år 1800. Fartyget har avseglat 1801 till Hamburg, 1805 till Amsterdam, och 1806 till Lübeck. Galeasen Vålgång och Försiktighet har åren 1801 och 1802 transporterat sten till S:t Petersburg, och så har vi ännu briggen Jakob och Berndt, som år 1802 transporterat sand till Strömfors bruk, och sedan samma år fört ut till Amsterdam 437 toltf furubräder och 483 stångjärn - en toltf torde vara tolv bräder.

Dessa plock ur lotsverkets och tullkammarens i Lovisa handlingar, visar att sjöfarten från och till Strömfors bruk varit mycket betydande redan på 1700-talet och särskilt i början på 1800-talet. Utskeppningen skedde både via Lovisa och Marknadsbacken. Trävarorna främst via Marknadsbacken, dit produkterna transporterades med hästfordon. Först år 1905 lät brukets nye ägare, kommerserådet Antti Ahlström, bygga en smalspårig järnväg från Strömfors till Marknadsbacken i Abborfors. Järnvägen revs år 1955 efter det sågverksamheten lagts ner. Loket kan ännu beses i bruksmuseet.

Jag har försökt studera olika handlingar om Strömfors bruks historia, men icke kunnat finna några exakta uppgifter om antalet anställda. Professor Olle Sirén har i sin historik Strömfors bruk kommit till att ungefär 10% av socknens befolkning fick sin utkomst från bruket. Detta stämmer överens med det som vi kommit till i vår traditionsring. Vi har uppskattat de anställdas antal under 1800-talet till cirka 300 personer, eller något mera. Arbetarna var i främsta rummet orsbor, med undantag för smederna, som kom till största delen från Sverige. Ytterst få av våra smeder har haft valoniskt ursprung.

Förutom att Strömfors bruk bibehöll sin ursprungliga teknik in i det sista, så levde också de sociala mönstren kvar främst i form av två företeelser: naturhushållning, och patriarkalism. Den viktigaste naturaförmånen för arbetarfolket var bostaden, som bestod av ett rum på 15-20 kvadratmeter, avsett för en familj, eller för 3-5 ensamstående. Till bostaden hörde ved och lyse, medan för övriga naturaförmåner såsom potatisland, och rätten att hålla ko, måste erläggas årliga dagsverken. Smedernas och sågställarens bostadsförmåner var betydligt bättre.

Naturligtvis skapade denna naturhushållning en viss bundenhet, men i gengäld kunde arbetarna känna sig någorlunda

trygga, åtminstone så länge de fogade sig i husbondens villkor: Var arbetaren icke med med villkoren, fick han flytta, om han kunde. Några strejker torde ej ha förekommit, så gott som på ett enda undantag när - år 1928 - förekom en några timmars arbetsnedläggelse, men den ledde ingen vart, när de strejkande ställdes inför hotet att utrymma bostäderna. Någon oro över att möjligen bli arbetslös behövde en bruksbo just aldrig känna under det gamla brukets tid. Arbetet fanns, såväl för gamla som för unga. Många i min ålder har berättat att de förtjänat sina första slantar redan som åtta-nio-åringar.

Vi kan säkert icke idag uppleva den gamla bruksmiljön på samma sätt som då, när hammarslagen från smedjorna kunde höras på många kilometers avstånd, men det allra mesta av brukssamhällets yttre särprägel har dock bevarats. Jag tillönskar er angenäma och minnesrika stunder här i detta sommarfagra, gamla bruk!

Tämä Strömforsin ruuki, jossa sukukokouksenne nyt pidetään, täyttää tänä vuonna 306 vuotta. Sen perusti silloinen vapaaherra, myöhemmin kreivi, Johan Creutz, joka omisti Ahvenkosken kartanon, kartano sijaitsee Pyhtään kunnan puolella, Kymijoen läntisimmän haaran itärannalla. Tämä ruukki taas sijaitsee länsirannalla, niin kuin saatoitte huomata, tullessanne tänne Ahvenkosken suunnalta.

Vuonna 1695 perustettu ruukki sai toimia vain 15 vuotta, sillä venäläiset hävittivät sen niin sanotun Ison Vihan eli Suuren pohjan sodan aikana vuonna 1711. Ehdittiin käydä vielä toinenkin sota - Turun rauhaan vuonna 1743 päättynyt niin sanottu Pikku Viha, eli Hattujen sota, - ja nyt tapahtui ainakin meidän kannaltamme katsottuna kaksi merkittävää asiaa: Ruotsinpyhtää syntyi, ja Strömforsin ruukki syntyi uudestaan, nyt uudessa omistuksessa. Uudet yhtiökumppanit Anders Nohrström ja Jacob Forssell muodostivat sopivan aisaparin, sillä hävitetty ruukki rakennettiin uudelleen ripeässä tahdissa. Ensimmäinen kankivasara valmistui vuonna 1746, ja toinen seuraavana vuonna. Saha oli silloin jo toiminnassa, ja ensimmäinen nippuvasarakin saatiin käyntiin vuonna 1749. Vasarat, ellei aivan samat, niin täysin samalaiset, ovat edelleen nähtävänä ruukilla.

Itse asiassa näinä ensimmäisinä toimintavuosina luotiin Strömforsin ruukin perustus, jolle myöhemmät sukupolvet saattoivat rakentaa ja kehittää ruukkia sellaiseksi monialayritykseksi jollaisena se sitten säilyi aina 1900-luvun puoliväliin saakka. Tarkoitin sitä, että pajojen lisäksi täällä oli saha, joka työllisti noin kolme kertaa enemmän väkeä kuin rautateollisuus, täällä harjoitettiin huomattavaa maa- ja metsätaloutta, täällä oli tiiliruukki, puutarha, verkatamppi, luumylly, viinanpoltto, olutpanimo, krouvi ja mylly, täällä poltettiin hiiltä, keitettiin tervaa ja punamultaa, voidaan varmaan sanoa, että täällä tehtiin kaikkea sitä mitä tarvittiin. Kalastus, sekä lohikalastus Kymijossa että suomukalan- ja silakankalastus Ahvenkoskenlahdella tuotti hyviä tuloksia. Järvimalmia (p.o. vuorimalmia, toim. huom.) tuotiin

Ruotsista, ja valmiit tuotteet sekä sahatavara vietiin ulkomaille ruukin omilla laivoilla, joista kuuden nimet löytyvät 1700- ja 1800-luvulta peräisin olevista luotsauslistoista. Laivaus tapahtui Loviisassa taikka Markkinamäellä, joista viimeksimainittu oli merkittävä puutavaran lastauspaikka. Siellä oli myöskin merkittävä keskiaikainen markkinapaikka. Tavarat kuljetettiin hevosilla, vasta vuonna 1905 ruukin uusi omistaja, kauppaneuvos Antti Ahlström rakennutti sahalta Markkinamäelle kapearaiteisen rautatien, joka revitettiin vuonna 1955, sen jälkeen kun sahaustoiminta oli lopetettu. 50 vuotta käytössä ollut veturi on nyt nähtävissä ruukkimuseossa.

Ruukin palkkalistoilla oli enimmillään yli 300 henkeä, miehiä ja naisia. Työväki asui ruukin asunnoissa. Asunnot olivat pieniä, asunto jossa oli yksi huone, kooltaan 15 à 20 m² oli tarkoitettu yhdelle perheelle taikka kolmesta viiteen yksinäiselle. Se kuului, valoineen ja lämpöineen, luontaisetiihin. Muista eduista, kuten esimerkiksi perunamaasta, ja oikeudesta pitää lehmää, oli suoritettava taksvärkit. Seppien ja sahan asettajan asuntoedut olivat luonnollisesti paremmat. Tällainen luontaistalous satoi tietenkin työntekijät työpaikkaansa, mutta se antoi heille myös tietynlaista turvallisuutta, ainakin niin kauan, kuin ne tyytyivät työnantajan ehtoihin. Ellei tyytynyt, sai lähteä, jos voi. Lakkoja ei ollut, ainoa työnseisaus, joka sattui vuonna 1928, kesti vain muutamia tunteja, koska edessä oli uhka, että asunnot oli tyhjennettävä. Työtä riitti, sekä vanhoille että nuorille, moni minun ikäiseni, nyt jo vanha ruukkilainen, on kertonut ansainneensa ensimmäiset lanttinsa jo kahdeksan -yhdeksän vuotiaana.

Strömforsin vanha ruukki on tänä päivänä paljon hiljaisempi paikkakunta, kuin silloin kun vasaroiden jyske kuului yötä päivää kilometrien etäisyydelle, mutta jotakin sitä vanhasta ruukin hengestä on vielä tallella. En osaa sitä oikein sanoa kuvailla, se täytyy aistia. Toivotan teille miellyttäviä ja muistorikkaita hetkiä tutustuessanne tähän meidän kesäkauniiseen vanhaan ruukkiimme.

Anders Nohrström

– brukspatron i Strömfors och hans familj

Föredrag hållet av Jutta Aminoff på släktmötet i Strömfors den 11 augusti 2001

Anders Nohrström föddes den 6 nov 1713 i Mora som yngre son till kronolänsman Anders Matsson. Farfar var Mats Ersson Nohrman, kronolänsman i Mora och stamfar för de flesta av oss, som är samlade här i Strömfors i dag. Intresset för järn och smide måste han ha fått redan hemma i Mora. På länsmansgården fanns en gårdssmedja, där det tillverkades yxor och knivar och annat, som såldes på den lokala marknaden. 1734 antogs han som lärling till ett järnbruk i Värmland och där lärde han upp sig. Men var fick han idén att fara till den avlägsna landsändan Finland?

Anita Smestad i Lillehammer, också hon en ättling till Mats Ersson Norman, har forskat lite i denna sak. Hon gav mig en nyckel. Vi får gå tillbaka till mitten av 1600-talet och häxprocessernas tid. Landshövdingen i Kopparbergs län, 1655–1662 var friherre Lorentz Creutz d.ä., en av Finlands största jordmagnater. Han var både riksråd och amiral och bedrev egen handel i Östersjöprovinserna. Han köpte upp järnbruk och hade flera egna järnbruk. Han var också vice president i bergskollegium 1653-55 och 1663-70. Dessutom utsågs han till ordförande i trolldomskommissionen i Dalarna 1669. Jämte honom utsågs 7 världsliga och 7 andliga medlemmar. En av dem var kaplanen i Falun, Anders Nor-Moraues, bror till kronolänsman Mats Ersson Norman. Speciellt i Mora och Älvdalen gick kommissionen hårt fram. Lorentz Creutz ville vara effektiv, och rensa bort djävulens anhang. Anders Nor-Moraues lär ha varit betydligt humanare. Säkerligen hade trolldomskommissionens ordförande också kontakt med länsmannen i Mora. Vi vet också att Mats Ersson Norman kände Friherre Ernst Creutz, far till Lorentz Creutz. Han har noterat det i sin dagbok. Det fanns alltså kontakter mellan familjerna Creutz och Nohrström redan på 1600-talet.

Sida ur den hammarskattelängd som upprättades 1748 för Jernkontoret. Jernkontoret, som inrättades 1747, är en enskild institution som främjar den svenska järnhanteringen, och som i stor utsträckning bidragit till att svensk järnhantering genom tiderna kunna hävda sig internationellt.

Långt senare, efter det stora nordiska kriget, när det var fred i landet igen och krigsfångarna hade återvänt från Ryssland, återupptogs kontakten mellan familjen Creutz och länsmanssönerna i Mora. Carl Creutz, som ägde Forsby bruk, försökte först själv bygga upp sitt bruk, men det blev för dyrt. 1734 for Henrik Nohrström, kronolänsman Mats Erssons yngsta son, till Finland och köpte tillsammans med några kompanjoner Forsby bruk. 1738 kom hans brorsson Anders efter och fick anställning som bruksinspektör på Forsby.

Greve Johan Creutz hade på 1690-talet i Petjärvi by i Pyttis grundat Petjärvi järnbruk eller Petjärvi hammare. Här fanns vattenkraft i Kymmene älvs västligaste gren, här fanns skogar som kunde ge kol. Järnmalm var det inte så gott om, men den kunde importeras. Bruket kom väl i gång och verkade 16 år, men förstördes vid en eldsvåda 1711 och byggdes inte upp igen. Stora nordiska kriget rasade 1700–1721. Det var svårt att få arbetsfolk och ingen brände träkol, som behövdes för bruket. Dessutom hade ägarna inte tid att befatta sig med bruket. Det var antagligen huvudorsakerna till att bruket inte byggdes upp igen. Efter lilla ofreden 1741–43 drogs gränsen till Ryssland vid Kymmene älvs västra utlopp. Nu uppmuntrade Svea rike järnhantering, men få hade råd att bygga upp gamla bruk. Det var nu Anders Nohrström såg sin chans att få ett eget järnbruk. Tillsammans med Jakob Forsell, partigångare under stora ofreden, sedan handelsman i Fredrikshamn, köpte han den 12 april 1744 Petjärvi bruk för 12000 daler kopparmynt.. Av ägarnas namn bildades brukets nya namn Strömfors. Detta namn är än i denna dag socknens namn. Brukets stämpel, som allt smidesjärn stämplades med, innehåller bokstäverna ANIF, dvs ägarnas initialer.

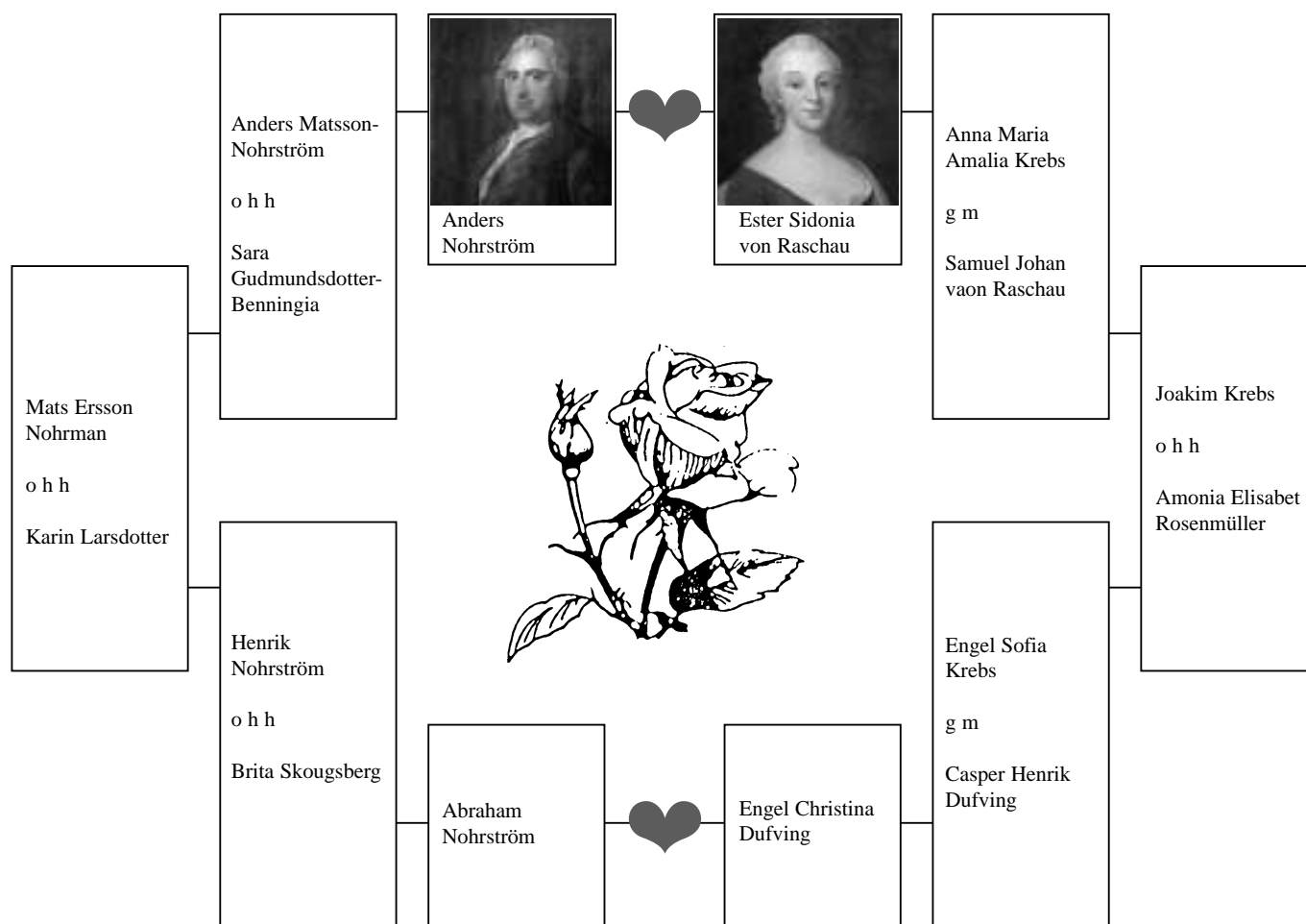
Det tog lite tid innan formaliteterna och granskningen av det blivande bruket var avklarade. Ännu 1745 var det lite oklarheter om var gränsen mot Ryssland verkligen gick. Men de nya ägarna var villiga att ta risken att ha Ryssland till granne och var ivriga att sätta i gång med återuppbyggnaden. Gränssyn gjordes faktiskt inte, men småningom blev det klart att bruket kunde förfoga över båda stränderna av den västligaste älvfåran, gränsen drogs lite mera åt öster. Den 3 juli 1745 gav bergskollegiet sitt tillstånd, arbetet på bruket kunde fortsätta.

Det var en uppgångstid för järnhanteringen efter krigsåren, speciellt 1745–64. Järnbruket kunde leverera spik och annat järnmaterial till Lovisa stad, som grundades under denna tid och till Svartholms fästning utanför Lovisa. De båda kompanjonerna kompletterade av allt att döma varandra utmärkt. Anders Nohrströms uppgift var främst byggnationen och produktionen, medan Jakob Forsell skötte samarbetet med myndigheterna.

Var Anders Nohrström hittade sin blivande fru kan man undra. Hon var från Ösel av tysk-baltisk adel. Om vi granskar Anders Nohrströms frus släkt, och speciellt hans svärmors släkt lite närmare, så får vi några ledtrådar. Från Mecklenburg i Tyskland härstammade en släkt som hette Krebs. Joakim Krebs, född 1641 i Rostock var häradsförvaltare i svensk tjänst i Ingermanland och Kexholms län. Han och hela hans stora familj råkade mycket illa ut i stora nordiska kriget. Själv dog han 1704 i Narva. Hans änka

Intressanta kusunäktenskap, Mora och Ösel.

och en stor del av familjen fördes, liksom största delen av befolkningen i Ingermanland först till Moskva och sedan vidare till Tobolsk och andra platser i Sibirien. Sonen Otto Mauritz var militär och deltog i Karl den XII:s fälttåg i Baltikum och Polen. Han blev sårad flera gånger och togs till fånga i Poltava. Han kom hem efter fredsslutet. 1727 gifte han sig med arvtogerskan till Sjundby gård i Sjundeå i Finland, Helena Adlercreutz.

En av hans systrar, Engel Sofia Krebs gifte sig med en svensk militär, regementskvartermästaren Casper Henrik Dufving. Också han hade varit rysk krigsfånge i Tobolsk. När Engel Sofia blev änka 1734 flyttade hon med sin barnaskara till sin bror på Sjundby gård. Där skötte hon det stora hushållet på gården, eftersom hennes svägerska var ganska tillbakadragen och var upptagen med att föda 9 barn.

En tredje i syskonskaran Krebs är intressant för oss, Anna Maria Amalia Krebs. Också hon blev bortförd till Ryssland. 1710 gifte hon sig i Moskva med kornetten vid Schlippenbachs svenska dragonregemente, sedermera kaptenen Samuel Johan von Raschau från Ösel. Paret bosatte sig på familjen von Raschaus gods Kolz på Ösel. 1727 blev Anna Maria Amalia änka med 5 minderåriga barn. Och 1735 dog hon själv, ihjälslagen av sin mans sväger. I denna föräldralösa barnaskara hittar vi den 15-åriga dottern Ester Sidonia von Raschau.

På den tiden tog släkten ofta hand om föräldralösa barn. Jag tror att Ester Sidonia kom till sin moster och morbror i Sjundeå

i Finland. Det är nämligen i Sjundeå, som Anders Nohrström vigs vid sin brud Ester Sidonia den 29 nov 1744. Antagligen hade han rest omkring i Finland för att hitta eventuella järmfyndigheter och i Sjundeå och Pickala hade man gjort vissa försök att bryta järnmalm.

Senare sökte sig också Anders Nohrströms kusin, brukspatron Abraham Nohrström till Sjundeå i friarärenden. Han gifte sig 1752 med Ester Sidonias kusin Engel Kristina Dufving. Det finns ett par porträtt målade av Per Fjellström, de ägs av Margareta Hult i Sverige. Dessa porträtt ansågs föreställa brukspatron Abraham Nohrström med fru. Men när vi jämförde dem med de porträtt av Anders Nohrström med fru, som målats av O.Arenius, och som gått i arv inom släkten Munsterhjelm, då såg vi att de förstnämnda måste vara kopior av de senare. De båda brukspatronerna var tydligen goda vänner och den äldre brukspatronen skänkte sina släktingar tavlorna som gåva.

Anders Nohrström och hans fru fick 8 barn, men som det ofta var på den tiden, så dog 5 av barnen som alldeles små. Bara 3 döttrar blev fullvuxna. Barnen var

- Jakobina Sara Maria, f.1747
- Ester Sofia, f.1748 tvillingarna Andreas och Johannes, f. 1750, döda samma år
- Helena Kristina, f. 1751, död som barn
- Ulrika Eleonora, f. 1752
- Margareta Christina, f. 1754, död som barn
- Andreas Johannes, f. 1756, död samma år.

Anders Nohrström var ivrigt verksam vid bruket. Han bodde i Strömfors. Kompanjonen Jakob av Forselles bodde i Lovisa stad, där han var borgmästare, och senare i Elimä på Moisiso gård. Anders Nohrström var aktivt med i den kyrkliga verksamheten, hans namn finns ofta med i kyrkostämmoprotokollen. I början, när det inte fanns någon kyrka i socknen, eftersom Pyttis kyrka hade blivit på ryska sidan av gränsen, upplät Anders Nohrström rum på bruket för gudstjänst. Senare donerade han mark till en kyrka mitt i byn bredvid bruket. I mars 1758 dog Anders Nohrström i alldeles för unga år, bara 45 år gammal. Alla hans barn var ännu minderåriga. Hans änka var nu delägare i bruket. Hon deltog en tid i beslut och ledning av bruket.

Anders Nohrströms kusins son Fredrik Nohrström hade kommit 1751 från Sverige för att arbeta vid Strömfors bruk. Han nämns som bruksdisponent. Men han kan inte ha stannat länge, eftersom han överhuvudtaget inte finns nämnd i historiker över bruket

Änkefru Ester Sidonia uppfostrade sina döttrar i Strömfors och såg till att de blev väl gifta. Hon var ju synnerligen välbärgad, ja döttrarna måste ha hört till de bästa partierna på äktenskapsmarknaden. Det fanns gott om lämpliga friare att välja mellan. Det var ju en gränssort och där var alltid militärer stationerade på orten. När alla tre döttrarna var gifta flyttade hon till sina hemtrakter, till dottern i Livland På 1780-talet inlöste familjen av Forselles de Nohrströmska andelarna av bruket.

Jakobina Sara Maria gifte sig med kapten Berndt Otto Rehbinder. De bodde först i Strömfors. Men Rehbinder var missnöjd med Gustav den III:s politik och gick 1772 i rysk tjänst som major och som Kreizsrichter i Werraska kretsen. Han tilldelades ett stort och vackert gods Waimel nära Riga av kejsarinnan Katarina II, som tack för sina tjänster i Ryska rikets tjänst. När han dog, kring 1790, flyttade både svärmoder Ester Sidonia von Raschau, hennes dotter Jakobina Sara Maria och dotterdottern Ulrika Margareta tillbaka till Finland. De bodde sedan på Tavastby gård i Elimä hos familjen Munsterhjelm. Sönerna Rehbinder stannade kvar i Livland. Ulrika Margareta Rehbinder omnämns som kusin till Jakobina Charlotta Munsterhjelm i den dagbok, som Jakobina Charlotta skrev åren 1799-1801. Där berättas om hur Ulrika Margareta uppvaktas av en äldre änkeman, överste Otto Henrik von Fieandt. Lite längre fram i dagboken berättar kusinen att de förlovat sig. Otto Henrik von Fieandt är den Otto von Fieandt, som Runeberg besjunger i Fänrik Ståls sägner. Han bodde med sin Ulrika Margareta på Koskensaari gård i Rautalampi socken och senare på gården Kananoja i Wiborgs socken. De fick många barn.

Källor:

- Anders Allardt:
 - Strömfors socken, Helsingfors 1923
- Berndt Herman Aminoff:
 - Släkten Aminoff, Ekenäs 1978
- Alf Brenner:
 - Sjundeå sockens historia, del II, Hangö 1955
- Tor Carpelan:
 - Ättartavlor för de på Finlands riddarhus introducerade ätterna. Helsingfors 1954-1965
- Gustaf Elgenstjerna:
 - Den introducerade svenska adelns ättartavlor, Stockholm 1925-1936

Men svärmor Jakobina, hon som varit slottsfru på Waimel i Livland, hon bodde på sin ålderdom hos sin dotter i den enkla stugan i Kananoja. Hon dog 1809. Otto von Fieandts dotter, Anna Ottiliana, gifte sig med lantmätaren och sedermera kammarrådet Claës Henrik Nyberg. De fick en stor barnaskara, 6 söner och 4 döttrar. Deras ättlingar är spridda över både Finland, Sverige, Norge, Island, Amerika och många andra delar av världen.

Ester Sofia Nohrström gifte sig redan som 15-åring med en ung officer, kapten Anders Gustaf Munsterhjelm. De fick 9 barn av vilka 6 nådde vuxen ålder. Barnaskaran växte upp på Tavastby i Elimä. Om deras liv kan man läsa i Jakobina Charlottas dagbok, som jag just nämnde. Alla av släkten Munsterhjelm härstammar från denna familj.

Den tredje system Ulrika Eleonora gifte sig med major Adolf Aminoff, bosatt på Kungsböle i Strömfors. Eftersom hennes man var militär flyttade familjen ofta. 1790 blev Adolf Aminoff chef för Savolax lätta infanteriregemente och 6 år senare genralmajor och chef för Savolaxbrigaden. Av deras 7 barn nådde 4 vuxen ålder. Det är intressant hur förnamnen går igen: Jakobina, Sidonia, och Ulrika Margareta finns både i hennes och i systrarnas barnaskaror

Ulrika Eleonoras och Adolf Aminoffs ättlingar utgör en av grenarna av den stora släkten Aminoff. Flere av deras ättlingar flyttade till Sverige. En dotter gifte sig med sin kusin, Berndt Jonas Aminoff, och är därmed anmoder för en annan gren av släkten Aminoff.

- Genealogisches Handbuch der Oeselschen Ritterschaften, bearbetet von Nicolai von Essen, Tartu 1935
 - Bo Lönnkvist:
 - Jakobina Charlotta Munsterhjelm's dagbok. Svenska Litteratursällskapet i Finland 1970
 - Paul Nyberg:
 - Herrar och herrgårdar, Helsingfors 1941
 - Från barock till nyrokoko, Helsingfors 1962
- Strömfors kyrkoarkiv, dopboken
Oskar Wasastjerna: fttartavlor, Borgå 1879-1880

På föreningens hemsida www.mesn.nu återfinns ett flertal porträtt av personer, som nämns i Jutta Aminoffs föredrag.

IN THALAMUM

Hic requiescit amor, prisci candoris imago,
 Quidquid & eximium postera Secla putent,
 Hic decor est DUNCAN Fennonica Gensque superbi,
 Ejus & in Thalamum millia vota jace!!!

Wilhelm Reinhold Falken.

TILL BRÖLLOPSGEMAKET

Här vederkvicker sig kärleken, en avbild av forntida uppriktighet, Och vad än kommande Sekler må tänka, Hör detta behag – och den Finländsk Ätten – den stolte DUNCAN till, Så kasta tusen lyckönskningar ock på hans Äkta bädd!!!)

Då
Konglige Secreteraren
Och
Post-Directeuren,
Högädle Herren
Herr NICLAS GUSTAF
DUNCAN.
Samt
Högädla Mademoiselle,
CAISA BRITA
NOHRSTRÖM,
Firade sin förnöjligen Bröllops-Dag
På
Forsby Bruk i Nyland
1761.

Catharina Birgitta Nohrström (1737-1789), barnbarn till Mats Ersson Nohrman, var gift två gånger, först med Kungliga sekreteraren, postmästaren vid Abborfors gränspoststation (granne till Strömfors bruk), Nils Gustaf Duncan, som ägde bl.a. Pälkjärvi gård, sedan med assessor Eric Philip Didron, domare över Svenska Karelen.

Av Cajsa Britas fem barn i äktenskapet med Nils Gustaf Duncan dog fyra som barn eller i ung ålder. Som änka flyttade hon till Karelen, "Sveriges mörkaste vrå" Pelgjerfvi gård (Pälkjärvi) för att sköta arvegodsens. Hon var oerfaren och obekant med befolkning och medhjälpare och mötte genast problem – Oroligheter utbröt bland landbönderna som, troligen med rätta, ansåg sig vara hårt behandlade. 1771 var f.ö. ett missväxtår i trakten. Gustaf III:s proklamationer efter statskuppen gav bönderna den föreställningen att frälseinstitutionen skulle upphävas. Alltför nitiska och antagligen oärliga skatteindrivare blev droppen som kom bägaren att rinna över. Bönderna nekade att betala frälseräntor och gick bröstganges tillväga mot indrivarna.

I Pälkjärvi fruktade Cajsa Brita att råka i ekonomisk ruin men också för sitt liv, då bönderna uppträdde alltför hotfullt. 1773 klagade hon hos landshövdingen. Saken ansågs allvarlig och började utredas, bl.a. av häradshövdingen över Svenska Karelen, Eric Philip Didron. Han friade till Cajsa Brita och de gifte sig den 10 oktober 1775 på Pälkjärvi gård.

Med tiden "grönskade" nog Cajsa Britas säng: Hennes två överlevande döttrar gifte sig med officerare, Catherine Charlotte Duncan första gången med lagman Porthan, andra gången med överste Eric Johan von Fieandt, kommandör för Kungliga Karelska jägarregementet, och Johanna Sofia (Jeannette) Didron med överstelöjtnant Johan Eberhard von Schantz, fortplantande ättlingar bl.a. i släkterna Arppe, Karsten, von Fieandt och von Schantz. Till dessa hör även Rector Magnificus och kanslern vid Helsingfors Universitet, zoologie professorn, fil.dr. friherre Ernst Philip Palmén, som är barnbarns barnbarns barn till Cajsa-Brita Nohrström och Nils-Gustaf Duncan.

Hur kommer det sig att detta dokument funnit sin väg till vår publikation?

Fotografiet av dokumentet sändes för ca 40 år sedan till "Studeranden Herr K. Nouro. Östra Finlands nation" av Märta Borgström – född Arppe den 25.5 1883, död den 24.8 1977, gift med geologieprofessorn Johan Henrik Leonard Borgström och dottersons dottersons dotter till Cajsa Brita Nohrström - med följande text: "Enligt löfte sänder jag härmed detta bröllopskväde till en sentida ättling till Brukspatron Nohrström på Forsby bruk". Kari Nouro (Nohrström), född den 18.5 1936 och död den 18.10 1993 blev sedermera vicehäradshövding och bodde i Vasa.

Sonen Wilhelm hittade dokumentet bland kvarlåtenskapen. Tryggve Gestrin tog initiativet till översättning av den latinska texten och Matias Uusikylä bearbetade den gamla handlingen för publicering.

*"Herr Konglig Secretair, så firar I den Dagen,
Som skaffar Er på nytt en Ädel äkta Wän.
Af glädje är jag nu af wördnad och betagen,
Och minnet af Er gunst det lefwer hos mig än.
Förgängelsen skal förr i grafwen mig upfräta,
Ån jag så stora prof af ynnest kan förgäta.*

*Ert wärde större är, än jag det kan afmåla,
Er skicklighet och dygd mitt låford öfwegår.
Wid Östra Grannens Gräns Er frägd är wan att pråla,
Och liknar Stjernan som wid Norra Polen står.
Hos Riksens Högsta Män I tilgång har och heder;
I twänne Rikens rymd Er Ära sig utbreder.*

*När sådan Herre sig i Äktenskap begifwer,
Jag stämmer Lutan min, hon låte som hon kan.
Det är ej Poësie, men tacksamhetens ifwer,
Som eldar upp mitt wett och blodet tänder an.
Om min förmåga här mot wiljan skulle swara,
Min wördnand skulle sig med bästa wersar para.*

*En Fru har I sörgt, Ert hela hjärta blödde,
När Hon I grafwen sig för Eder undandölgt.
I gärna wille dö när hon ifrån Er dödde,
Ty dödens skugga då Er glädje hade hölgt.
En unger äkta Wän nu Gud Er åter gifwer,
För twänne kullar Barn Hon ömsta Moder blifwer.*

*Ert Wal, Ert stora Wett och Dygd likmätigt warit,
Det fallit wisst på Den, som Er lär wara wärd.
Jag aldrig skulle tro, at I ha wilse farit,
Och at et glitter blott Er syn kan hålla snärd.
Nej! Dygden är det Band, som Eder lär förena,
När andra brista af, så warar det allena.*

*So lefwen nu förnögd med Wännen I utkårat,
Hon blifwe Eder frögd i alla Edra da'r!
Hon läke det igen, som Döden hafwer sårat,
Och ware Er så kär, som förra Frun hon war!
Så skal Ert Äktenskap bli Paradis på Jorden,
Och mönster just för dem, som gifta sig i Norden.*

*Er säng hon grönske än och wackra Plantor spride,
För många ej kan bli utaf så ädla Trän.
En så wälsignad Ätt mot sjelfwa döden stride,
Fast han den högsta Stam kan stundom rycka hän.
Så bör han Eder Ätt dock längsta tider spara,
Och låta det bewis på Edra dygder wara.*

*Så tag nu gunstigt upp mitt wördnads offer rena,
Jag förr skal bli til mull, än jag förgäta bör,
At tacksamheten min med godhet Er förena,
Ärkänslan denna skal få lefwa tils jag dör.
Gud Han wälsigne Dem, som nu tilsamman träda,
Och wägen för sig fram til Himla-Borgen städa!!"*

(Källor: Synnöve Federley, Pälkjärvi: Ett köpfrälse i Kexholms län,
Historiska och litteraturhistoriska studier 53, Helsingfors 1978.
Veijo A. Saloheimo: Pälkjärven historia. 1963)

Insyn i Finlands och hela svenska rikets historia

Föredrag av professor Matti Klinge vid släktemötet i Strömfors den 11 augusti 2001

Ur *Litet Lexikon över Sveriges regenter*.
Vincent Förlag, Boda Kyrkby.

Ärade släktingar! Arvoisat sukulaiset!

Vi har redan fått höra om indelningen av Pyttis gamla socken i två delar, svenska Pyttis och ryska Pyttis. Det ger oss insyn i hela Finlands historia, i hela svenska rikets historia, och också i hela östersjöområdet historia. För när vi är här, där vi nu befinner oss, för de svenska deltagarna i en värld som säkert är litet exotisk för er, med skyltar som visar att vägen fortsätter till S:t Petersburg, att vi har Estland inte långt härifrån på kanske 100 kilometers avstånd söderut, är vi i en värld som historiskt, och naturligtvis mänskligt, är oerhört intressant och givande. Jag skall försöka säga i korthet några ord om detta för er, för att sedan övergå till att tala om vår släktrkets generellt.

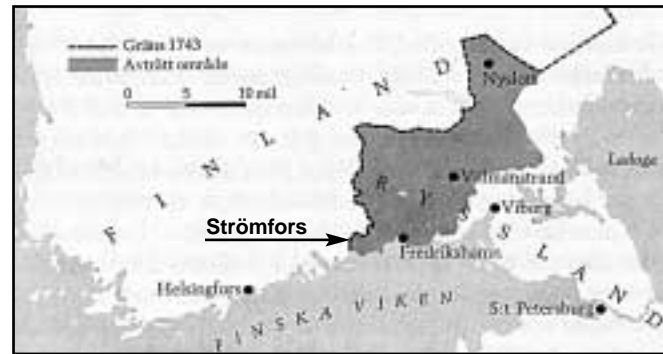
Först som kommentar till järnbruket och verksamheten överlag inom det gamla svenska rikets gränser. Det är ju fråga

om interna kommunikationer som var fullständigt naturliga att således både innovationer och arbetskraft flyttade sig inom riket. Det är ju någonting som var fullständigt naturligt då, och också idag är i stor utsträckning. Det är mycket av de här industriella innovationerna som kommit från viktiga centra i Sverige, till vilka då Dalarna tidigare hörde i hög grad också, och sedan andra svenska företag inte minst just i metallindustribranschen. Men av åtminstone lika stor betydelse är naturligtvis arbetskraften, och då har vi ju den interna flyttningsrörelsen inom svenska riket som har gjort att en så stor del av befolkningen i Dalarna och Värmland härstammar från Savolax, på grund av den av kronan inspirerade flyttningsrörelsen på 15- och 1600-talet. Och sedan som har uppföljts av den stora finska flyttningsrörelsen till Sverige på 1960 och -70-talet. Så vi skall alltså inte projicera ett färdigt "Sverige" och ett färdigt "Finland" inom det gamla svenska riket, utan det var ett enhetligt rike inom vilket alla sorter av flyttningsrörelser förekom, och riket som framförallt då hade utom en och samma konung, lag, kyrka, religion, kultur, men framförallt en och samma militära- och utrikespolitik både i försvars- och i anfallsriktning, och det är någonting som, genom gränsproblematiken, ju i högsta grad är närvarande här.

Vi har i alla fall, jag vet inte huruvida detta är bekant för er, flera järnbruk här på finska sidan, vid Finska Viken, som uppstod i avsikt att använda malm som kom från svenska sidan, inte minst från Stockholms skärgård, Utö, som sedan bearbetades här, vid bruksorterna vid Östersjön och Finska Viken, därför att det här fanns både vattenkraft och bättre med skog. Med tanke på förbudet mot skogsskövling i riket, måste de mycket skog- och kolkrävande funktionerna flyttas till sådana orter där det fanns bättre skog. Detta förklarar varför en stor del av den svenska malmförädlingen skedde här på finska sidan. Det var ju enkelt att transportera malm sjövägen dit var dessa förutsättningar fanns. Så när sedan Finland skildes från Sverige, då år 1808-09, sade vår viktigaste politiska ledare, ärkebiskop Tengström, att vi inte behöver Sverige till något annat än malm. Det var ganska drastiskt sagt och tog inte i betraktande den intensiva kulturella växelverkan som fortgick och har fortgått sedan dess.

Det är viktigt att påpeka ekonomiska faktorerens betydelse, och dessa har ju haft sin betydelse vid omsättningen av också Strömfors bruks, varor, var gränserna går, hurudana tullarna är, vart man kan sälja och varifrån råvarorna kommer. Men när det gäller det här området i stort, och hela Finska Vikens värld, så är det ändå de stora övergripande militärpolitiska och geostrategiska historiska rörelserna som kräver vårt intresse. Och här så är vi vid en gammal gräns, och gränserna är alltid historiskt intressanta och historiskt lärorika. Och det är inte bara gränsen från 1743 som är aktuell här, utan Kymmene älv har nog under också en mycket gammal tid varit en gräns mellan tavastländsk och karelsk bosättning, och karelarna hörde redan tidigt, i mer eller mindre hög grad, till den novgorodiska världen, medan Tavastland sedan förenades med det svenska riket, det som redan tidigare omfattade Satakunda och Egentliga Finland. Satakunda och Egentliga Finland hör till det svenska rikets urgamla kärnområden, som har mycket äldre kontakter med världen kring Svea Rike än någonsin Norrland, Småland,

Värmland eller andra mera perifera delar av det svenska riket, för att inte tala om de danska landskapen i söder. Riket expanderade sedan i alla riktningar: mot söder, Småland, mot väster, Värmland, mot norr, Norrland, och nordväst och öst, Savolax och Karelen.

Här har vi sedan haft en gräns och här kommer in den kanske 600 år gamla svenska östexpansionen. Sveriges expansion österut är ett grundmotiv i hela Sveriges historia. Sverige expanderar, och försöker expandera, österut under kanske 6-700 år och här sker de stora förändringarna, på svenska rikets östgräns. När det gäller Sveriges andra gräns, mot den andra arvfjenden, Danmark-Norge, så är gränsförskjutningarna inte alls så remarkabla, utom att de skånska landskapen sedan införlivades med svenska riket, med oss, så sent som under senare delen av 1600-talet, och har, har jag kunnat märka där, inte ännu heller riktigt införlivats. Men här sker det mycket stora förändringar. Under 1100- och 1200-talet expanderar det svenska riket successivt österut. Kring 1240 underkuvas Tavastland och Sverige försöker tränga ytterligare österut. Trots nederlag vid Nevan 1240 uppstår där svenska fästningar såsom den stora gränsfästningen i Viborg (1293), Landskrona, senare staden Nyenskans, och så vidare. Hela 1400-talet, hela 1500-talet, slåss man om besittningarna här, i Ingermanland, i Karelen, i Estland och Livland. Svenska riket når sitt maximala omfång i fredsslutet i Stolbova 1617, kommer ända till Novgorod, Ladoga blir en svensk insjö, Estland, Livland, Ingermanland, Karelen, allt detta hör till svenska riket ända fram till början av 1700-talet. Och då börjar den andra, den motsatta stora expansionsrörelsen, den ryska expansionen västerut. Den ryska expansionen västerut når sitt slutmål 1809, när Ryssland kommer fram till Ålands hav, och har tagit hela Baltikum och hela Finland. Men vi har då hela 1700-talet en period, då gränsfrågan är så att säga öppen. 1600-talets lugna tid tar slut, 1800-talet, då inget krig förekommer mellan Sverige och Ryssland var också lugnt, men 1700-talet var det flera krig mellan Sverige och Ryssland och detta inverkar på de här områdena, gränserna och människorna.

Det är fyra krig som gäller här: det stora nordiska kriget, som avslutas 1721, det blir hattarnas revanschkrig 1741, det blir Gustav III:s krig 1788, och det blir det s.k. finska kriget 1808. Av dessa krig resulterar tre i att hela Finland ockuperas av Ryssland: Stora nordiska kriget, hattarnas krig, och finska kriget. Det är bara under Gustav III:s krig som detta inte sker. Finland blir alltså tre gånger ockuperat av Ryssland. Två gånger överläter Ryssland Finland tillbaka till Sverige, nämligen vid fredsslutet i Nystad 1721, och i Åbo 1743, dock minskat. 1721 överläts inte mera Estland, Livland, Ingermanland, Karelen, men nog Finland. 1743 återlämnas hela det svenska Finland, utom Kymmenegårds län här bredvid, men 1808-09 överläts inte mera Finland till Sverige, som inte heller gör remarkablare ansatser till att försöka få det tillbaka, riket är i

upplösningstillstånd. Alla dessa ryska ockupationer av Finland, tre gånger, är intressanta och remarkabla ur historisk synvinkel, därför att de var så milda, 1700-talet var en human period, också krigföringen var, i flera avseenden humanast, enligt vad vi känner till, under Europas moderna historia. Det var främst yrkesmilitärer som slogs, och arméerna var ganska små, om vi jämför med vad man kom att uppleva under 1800-talet, under de stora masskrig som uppstod under Napoléon, för att inte tala om 1900-talets stora krig. 1700-talets krig var inga totala krig. Men naturligtvis är kriget alltid förknippat med mänskliga olyckor, förstörelse, och misär. Både när det gäller hattarnas revanschkrig, 1741, vi skall komma ihåg att Sverige anföll både 1741 och 1788, hattarnas krig och Gustavs krig, det var Sverige som anföll, i avsikt att dra nytta av Rysslands inre svårigheter för att återerövra de i stora nordiska kriget förlorade områdena. I hattarnas krig var ett stort slag invid Villmanstrand, vid Saimen, alltså inte så långt härifrån, men i övrigt under stora nordiska kriget, under finska kriget, retirerade de svenska trupperna utan större motstånd ända upp till Österbotten. Det var först där som motståndet sattes in, och därför led också österbottningarna och den delen av landet mest av kriget och deras bild av kriget, allt vad den landsdelen fick att lida kom att i hög grad sedan påverka historiebilden, liksom flyktingarna. Ståndspersonerna flydde under stora nordiska kriget, men inte nära i samma utsträckning under hattarnas krig, och inte alls under finska kriget, dessa flyktingar klagade naturligtvis mycket, och var enskilt i en bedrövlig situation, som flyktingar. Detta förklarar sedan varför finnarna under den ockupation som skedde 1742 inte mera flydde i så hög utsträckning, och inte alls då 1808, därför att man hade en så pass god uppfattning om ryssarna. Och när ryssarna kom sedan 1808-09, så möttes de ju av ståndspersonsklassen i Finland i regel ju med välkomnande, medan folket motsatte sig ännu länge.

Jag skall ta upp några saker som berör de här frågorna, inte minst därför att vår släkting och min anfader, ryttmästaren Carl Henrik Nohrström anförde arriärgardet härifrån Abborfors gräns till Lovisa, Pernå och Forsby 1808 i februari. Alltså de sista svenska trupperna som lämnade de här trakterna.

Om den här gränsdragningen då efter hattarnas krig – jag tycker inte om det begreppet "Lilla Ofreden" eller "Stora Ofreden", de är omskrivningar, det är sakligare att tala om det stora nordiska kriget och det svensk-ryska hattarnas krig 1741 - den gräns som kom att dras här, och som delade Pyttis i svenska och ryska Pyttis, har av vår stora författare Zacharias Topelius beskrivits på ett intressant sätt. Av Topelius barn var det endast dottern Aina som fick ättlingar i sitt äktenskap med lektor Nyberg, som var en Nohrström-ättling, så att alla således av Zacharias Topelius nulevande ättlingar hör också till den här Nohrströmska kretsen. Topelius skriver så här i sin mycket läsbara historiska roman Konungens handske: "Den

diplomati som uppväxte ur europeiska jämviktssystemet och föregick nationaliteternas tidevarv, hade ungefär samma föreställning om geografien som salig Dumbom om floder och städer. Herrarna hade framför sig ett papper som kallades landkarta, och på detta papper ritade streck som kallades gränser. Passade det i stycket att följa de kråkfötter naturen själv hade plottrat på kartan – så mycket bättre. Man slapp då besväret att rita nya. Varom icke, drog man en blyertslinje hit eller dit, ungefär som hungriga barn sämjas om att rita med skeden gränser på filbunken, och därmed trodde man att allt var gjort – riksprofilen var färdig." Så, ungefär, hade man ritat 1743 års gräns i Savolax, säger Topelius. Han berättar ytterligare i ett senare kapitel om Savolax, att 1743 års riksgräns – alltså Jockas är ju i Savolax, er vänsocken – gick väster om Aaltosaari och lämnade en major i obestridd besittning av hans svenska medborgarrätt: "Det i Åbo ritade blyertsstrecket gick nämligen så tvärt över kammarrådet Sieverts gård och ägor, att medan stallet och ladugården enligt kartan hörde till Sverige, visade samma dokument att vagnslidret och foderladan hörde till Ryssland. Medan korna mjölkades på svenska gebitet, skummades grädden på det ryska. Medan svenska ängsnejlikor blommade på ena sidan av diket, blommade rysk blåklint på den andra. När jägarens skott brann av på ryska sidan, föll järpen vingskjuten ner på den svenska, och när bygdens ungdom lekte på ängen, hände sig att den ryska kyssen strax därpå åtföljdes av en svensk örfil."

Gränsen betydde alltså på 1700-talet inte så mycket som den betyder nu. En likadan gränstrafik som vi nu känner från den finsk-svenska gränsen i Tornedalen, förekom här. Gränsen mellan Sverige och Ryssland på 1700-talet var, också den, en human gräns, och det omfattande luredrejeriet som orsaksbefolkningen drog så stor nytta av, lyckades, och kanske myndigheterna inte ville i högre grad stävja den. Åtminstone kunde de inte göra det. Därför bör vi alltid komma ihåg, att trots att gränsen alltid betyder svårigheter, så betyder gränsen också alltid möjligheter. För att nu också tala om den här personen i Topelius' bok, "så var han en alltför klok affärsman för att icke, efter omständigheterna, göra anspråk än på den ena, än på den andra nationaliteten. Ingen var okunnig om det oförsynta luredrejeriet som bedrevs i gränstrakterna med brännvin, tobak och kolonialvaror, men vanligen hände sig så besynnerligt, att när en svensk gränsfiskal ertappade en misstänkt transport i neyden av Otava, befunnos varorna ryska, och placerade några alnar in på ryska området, medan de, när fiskalen var rysk tjänsteman, likaså obestriddligt befunnos vara svenska, och på svenskt område. Vidare behöver man i en gränstrakt ofta inväxla det ena landets mynt mot det andra, och på Otava fanns alltid de mynt man behövde, endast den svenska kursen var mycket låg när man behövde rublar, under det att rublarna fallit otroligt i värde när man behövde riksdalrar." Så att gränsfolket har sina möjligheter, om de är företagsamma och aktiva. Detta kan väl också sägas i hög grad om den här Nohrströmska släktkretsen, som vi idag här är intresserade av.

Vi har i Finland, i den finska genealogiska litteraturen och hela den finska släktforsknings traditionen, en särskild specialitet. Finland är världsföregångare när det gäller beskrivandet av en anfaders och anmoders totala posteritet, alla deras efterkommande. År 1850 utkom nämligen Genealogia Sursilliana, en omfattande beskrivning över alla ättlingar till en i Umeå på 1500-talet verkande storbonde Eric Ångerman, kallad Sursill, och hans ättlingar bland präster, borgare och jordbrukare, framförallt i Österbotten. Genealogia Sursilliana är världsförst just därför att alla ättlingar tas med, oberoende av

stånd, oberoende av den manliga släktskapsuppfattningen. Alla ättlingar är likvärda, och beskrivs på samma sätt. Den här principen att alla släktingar är lika intressanta, genetiskt, socialt, kulturellt, på allt sätt, inte bara de som bär fadersnamnet, det är en princip som just nu förenar också vår krets här. Alla ättlingar till vår gemensamma anfader och anmoder är lika värdefulla medlemmar av den här gemenskapen.

På det här Genealogia Sursilliana-området har det på sistone skett någonting mycket märkligt; Politices licentiaten Iikko B. Voipio, hög statstjänsteman i finansministeriet, har under flere år anslagit all sin fritid på att föra Genealogia Sursilliana på dator, med dess ättlingar och andra släktkretsar i Finland. När den ursprungliga Genealogia Sursilliana omfattade 5000 namn, omfattar Voipios databas 250 000 namn. Av dessa är 1500 Nohrströmsättlingar. Förteckningen Nohrströmsättlingar i Finland bör vara fullständig för alla födda före 1909. Den är mera sporadisk vad det gäller personer som är födda efter 1909, men många förekommer, till exempel jag och mina barn för att jag har matat in, jag har berättat om detta för Voipio, men ännu inte hunnit mata in uppgifter om min kusin professor Erik Klinge, och många andra. Men denna förteckning är i alla fall historiskt oerhört intressant, för att den täcker hela 1700- och 1800-talen och en stor del av 1900-talet. Vi kan bläddra i den här förteckningen och försöka analysera detta i socialhistorisk och kulturhistorisk betydelse, och försöka skapa oss en bild, om här finns någonting som är gemensamt. Det är uppenbart att det finns. Det är sannolikt inte intressant att spekulera i den rent biologiska släktskapens betydelse, men däremot det sociala släktskapet, och människornas känsla av att tillhöra en värld, en kulturkrets.

Nu tar den här databasen fram många möjligheter som man inte tidigare har kunnat utnyttja, framförallt att man kan kalkylera släktskapsförhållanden, och i de allra flesta fall framgår det att människor i den är flerfaldigt släkt med varandra, därför att man i alla sociala miljöer har hållit ihop. På det sättet är människorna ofta flerfaldigt släkt med varandra, dock så att man ofta inte mera har någon som helst uppfattning om det. Jag kalkylerade t. ex. huruvida min far och min mor var släkt med varandra, och kunde finna att de var tre gånger sjunde kusiner, och 13 gånger 11:e kusiner! De hade naturligtvis ingen som helst aning om detta släktskap, men sannolikt nog en aning om att de på något obestämt sätt hörde till en kulturkrets, något som åtminstone möjliggjorde att de fann varandra och bildade familj. På det sättet finner vi också i den här kretsen, i den här världen, mycket ingifte, som gör att många också i den här världen härstammar från det här anfadersparet på många sätt.

Jag kan ge några vinkar om vad vi kan finna i den här katalogen. Åtminstone ge några axplock härifrån som kan vara intressanta. Här genast i början kommer till mångas förvåning en av de allra berömdaste släktingarna fram, som alla finska medlemmar här omedelbart reagerar på, nämligen Algot Niska - denne berömda storsmugglare som var inblandad i alla dessa hemliga spionageuppdrag, Himmler-affären, Stella Polaris-affären, alltid var Algot Niska med. Det har skrivits pjäser och romaner om Algot Niska också. Han hörde till vår krets. Mera, kanske mest berömd av våra så att säga samtida i den här gruppen är fru Gerda Ryti. Den mycket uppskattade presidentfrun under vår krigstida svåra tid, då president Ryti ledde landet.

Det som framförallt kanske stiger framhär, är att det är mycket konstnärligt, också vetenskapligt framstående personer som har hört till den här världen. Alla som hör till familjen Krohn, alltså ättlingar till både professor Julius Krohn och

läkaren Leopold Krohn, som båda var gifta med Nohrström-ättlingar, därifrån härstammar många i Finland berömda författare och konstnärer. Vi kan nämna professorerna Eino och Sven Krohn, båda avlidna för ett tiotal år sedan, deras bror Alf Krohn, vars dotter är konstgrafikern Inari Krohn, och andra dottern är författarinnan, Finlandiapristagarinnan Lena Krohn. Till den släktkretsen hör också fru Anna-Lisa Rekola, som vi har väntat hit, vars man, minister Esko Rekola – ingift – hör till de relativt få av kretsen som har suttit långa tider i Finlands regering. De var anmälda idag, men kanske regnet har förhindrat eller försenat deras ankomst.

Till konstnärerna hör Lennart Segerstråle, den berömde konstnären med särskilt fågelmotiv som specialitet, men också de stora Finlandiafreskerna i Finlands Bank och i Rovaniemi kyrka, Solveig von Schoultz, den berömda poetissan och författarinnan. Hit hör också konstgrafikerna Lea Ignatius och Elina Luukanen som många känner till. Alla Munsterhjelmarna hör till den här släktkretsen så t.ex. Hjalmar Munsterhjelm, berömd landskapsmålare, akademiker vid kejsarliga akademien i Petersburg. Och författare: Bertel Gripenberg, berömd poet i början av 1900-talet, Tito Colliander, romanförfattare i mitten av seklet, Solveig von Schoultz nämnde jag redan, Saima Harmaja, den kända i unga år avlidna diktaren på 30-talet, är några av dessa. Den berömda skulptören Ville Vallgren, med Havis Amanda i Helsingfors och otaliga andra berömda skulpturer i Finland och Frankrike hör till Nohrströmättlingarnas krets, liksom alla andra Wallgrenar, och Wallgrenarna är berömda också som akademisk släkt, det finns ett stort antal professorer Wallgren: inre-medicinaren Ivar Wallgren, hans dotter Veronica Sundman, zoologen professor Henrik Wallgren, hans son, nu mycket aktiva debattören, filosofen och docenten Thomas Wallgren, och många andra i den här kulturellt, vetenskapligt och konstnärligt aktiva kretsen.

Här finns också många andra i den här vetenskapliga världen berömda personer, som professorerna Henrik och Niilo Ryti, alltså söner till Gerda Ryti, deras systerdotter professor Irma Thesleff, född Saxén, som är ledande, världsberömd inom odontologin, professor Carl G Lamberg, som är mycket framstående i biokemi och ständig sekreterare för Finska Vetenskaps societeten, och hans fru doktor Marianne Gripenberg hör också båda till den här kretsen, liksom vår professor i italienska språket Elina Suomela-Härmä. Av de mera berömda akademiska personerna under vår tid är friherre professor Ernst Palmén, rektor och kansler för Universitetet, säkert känd för många. Så att här har vi en sektor inom den här Nohrströmska kretsen som höjer sig.

Inom, ja, eftersom många av de finska ståndspersonerna och andra under 1800-talet kraftigt drog nytta av de ryska marknaderna och den ryska världen med karriärmöjligheter, kan vi ju nämna som kuriositet "Amurhöken", Fridolf Höök som grundade en finsk koloni vid Amurfloden, alltså mellan Kina och Ryssland, vid Stilla Havet, och enligt uppslagsböckerna var hans fru A Hui egentligen Manchuprinsessa, men tyvärr har senare forskning visat, att av riktigt så hög härstamning var hon nog inte. Men däremot hade vi ju en annan inom vår släktgren som blev språklärare på Formosa, Taiwan, och gifte sig där med en ortsbo. Men mera var det då några officerer i rysk tjänst, kejsarlig tjänst, som förekommer här, och tjänstemän. Under republikens tid är det general Väinö Palojarvi, som många kanske många kommer ihåg från krigstiden, som hör till släktkretsen. Några höga jurister: presidenten i Vasa Hovrätt, Selim Mohammed Ekbohm, adlad, och presidenten i

Högsta domstolen Hjalmar Neovius, hör också hit.

Och en stor, stor släktgren är alla som heter Arppe, eller härstammar från den Arppeska/Genetzska världen, som har varit helt dominerande i den östfinska industriella och kulturella världen. Där har vi en av de få senatorerna också, jag hittar bara en senator Arppe och en senator Gripenberg som har suttit i Finlands regering, senaten, under kejsartiden.

Den rent politiska aktiviteten är inte särskilt remarkabel i den här kretsen. Ett undantag som är berömt, nämligen första ordföranden för Finlands socialdemokratiska parti, och viceordföranden i den första enkammarlantdagen 1907, lektorn, filosofie doktorn Nils Abraham af Ursin, hör till den Nohströmska kretsen. Finland övergick ju från ståndslantdag till enkammarlantdag genom kejsarligt beslut 1906, och den första enkammarlantdagen sammankallades sedan 1907. Det är en intressant och skojig kuriositet, att när den här reformen avskaffade adeln, prästerskapet, borgarståndet och bondeståndet som riksstånd, så kom ändå den första med allmän rösträtt valda lantdagens alla tre talmän att väljas ur adelns krets. Det var Svinhufvud, Palmén och af Ursin! Vi har här i vår krets greve Creutz som är Finlands förste adelsman, huvudman för greveätten nummer ett. Vi har inom vår krets både det gamla systemets, och det nya systemets framstående personer.

Vilka slutsatser kan man då dra av en sådan här uppräknings av namn? Vi kan bara konstatera att vi har här en, av allt att döma en mycket intressant krets av personer, som har varit kulturbärare inom Storfurstendömet Finland och Republiken Finland, av egentligen förvånansvärt stor social kohesion, med huvudvikt vid verksamhet i östra Finland, inklusive Nyland, Viborgs län och Savolax. Den traditionen i Finlands kulturliv och industriliv, företagsliv, som påverkats mera än resten av Finland av närheten till Petersburg, Baltikum, och vars position ofta har varit hotad, men vars medlemmar också har kunnat finna sig i de här möjligheterna, och också dra nytta av dessa möjligheter. Och på det här sättet bildar den här släktkretsen i stort, och generellt sagt, en värdefull del av den kulturbärande och administrativt och socialt ansvariga gruppen av våra landsmän, en samhällelig tradition. Utan att glömma bort det starka konstnärliga och vetenskapliga inslaget, som ju är absolut nödvändigt för att en kultur skall fortleva, och vara levande, och sträva vidare.

Vi kan inte dra alltför långt gående slutsatser av sådana här släktskapsgrupper, för alla medlemmar i dessa härstammar ju också från andra, de har andra bakgrunder var och en och således är det fråga om någonting som hela tiden lever och förändras. Nya inslag kommer in och påverkar detta. Men släktskapen kan, på medvetet eller omedvetet sätt ändå inverka: i yrkesval, i ansvarskänsla, eller sådana här saker som bestämmer den enskilda människans val i livet. Därför är det av största intresse att vår tid idag, i Finland och i Sverige, har tagit vara på släkten som social princip. Människorna grupperas idag inte gärna mera i klasser, eller stånd, eller andra sådana här grupperingar, som varit kanske aktuella under en tidigare period, men har förlorat i betydelse. Däremot har en ny princip, den här släktskapstanken, med en oanad kraft slagit igenom i båda våra länder, och det är någonting som vi alla här samtidigt förkroppsligar genom vårt släktintresse, och samtidigt har anledning att försöka utveckla till någonting värdefullt och bestående.

Preliminärprogram för Rundresa i Bergslagen och Släkthemöte i Falun 2003.

Möjligt att delta i hela eller delar programmet.

Onsdagen den 23 juli 2003

- 10.00 Avfärd med buss eller personbil från Siljas färjeterminal i Stockholm till Ängelsberg (alternativt från Mora via Falun, Borlänge, Hedemora.
12.00 Ankomst till Ängelsberg. Museidirektör Mats Hulander presenterar Ekomuseum Bergslagen, www.ekomuseum.se) Rundvandring.
14.00 Lunch antingen i Ängelsberg eller på anrika Vårdshuset Engelbrekt i Norberg,
15.00 Guidad tur i Norberg med besök på Nya Lapphyttan (www.norberg.se och www.framtidshyttan.com)
18.00 Sankta Annas kapell, Malingsbo kyrka
20.00 Inkvartering och kvällsmål på Björsjö Lodge & Konferens, som vi disponerar själva.
(www.malingsbo.se)

Torsdagen den 24 juli 2003

- 08.00 Frukost
09.00 Föredrag av lokala hembygds- och släktforskare om Vad, Sämogården och släkten
13.00 Lunch
14.00 Avfärd till Vad
14.30 Vi umgås och dricker kaffe på Sämogården, rundvandring i byn.
17.00 Avfärd till Flogbergets gruva med anor från 1500-talet, bildspel mm.
Vi får vara med på Flogbergsspelet, som ges varje torsdag under sommaren.
21.00 Avfärd till Falun
22.00 Inkvartering på fångelset (Vandrarhem numera !)

Fredagen den 25 juli 2003

- 09.00 Samling vid Falu gruva för en heldag med museichefen Sven Olsson och museilektor Örjan Hamrin som guider runt världens miljö som alltigenom är äkta kommer vi att få välja bland nya spännande upplevelser. En modern hiss kommer att föra oss ner till 55-metersnivån, varifrån

en nyupptagen ort leder till gruvans äldsta delar. Här kommer vi att bjudas på specialarrangemang med spännande visning av gruvarbetarnas vardag, filmen Världsarvet i Falun, bussrundtur kring gruvan och ner i Stora Stöten, bildspel, 3D-animationsfilm av det stora gruvrasen 1687, underhållning av gruvdrängar, öl, falukorv mm mm. Med buss kommer vi att färdas runt i bergsmanslandskapet med besök på Hedens herrgård, granngård till den bergsmansgård som Erik Nohrström hade, Svedens gård med Linnés bröllopsstuga och Sundborn, där vi intar lunch och besöker Carl Larssons hem. Dagen avslutas i Kopparbergs kyrka och för den som så önskar samvaro i församlingsgården.

Lördagen den 26 juli 2003

Förmiddagen är fri för egna aktiviteter. Det finns mycket att se i Falun. Dalarnas Museum har t ex mycket att bjuda på, dalmålningar, sockendräkter och kopparhantverk samt Selma Lagerlöfs bibliotek och arbetsrum. Det kan eventuellt bli möjligt med visning av landshövdinge-residenset. Shopping i gruvboden och fördjupande besök i gruvmuseet blir säkert också attraktiva alternativ. (www.falun.se, www.kopparberget.com, www.dalarnas-museum.se)

- 16.00 Släkthemötesförhandlingar
18.00 Släkthemiddag med underhållning. Plats för förhandlingarna och middagen kommer att fastställas sedan vi fått in slutliga anmälningar. Vi har flera alternativ och hoppas kunna komma med intressanta lösningar. Slutgiltigt program med uppgifter om priser samt anmälningsblanketter kommer att sändas till dem som lämnat preliminär anmälan.

Söndagen den 27 juli 2003

Efter frukost avfärd med buss till Stockholm. På Länsmansgården i Mora-Noret kommer det att ordnas med öppet hus.

Järn eller koppar?
Det är vi som gör tuppflöjlarna till släktföreningen.

**GÄRDSJÖ
SMEDJA**
Nedre Gärdssjö 63, 795 92 Rättvik
Tel. 0248-144 01
www.gardsjosmedja.se

Silver eller guld?
Slipsnål eller hängsmycke?
Det ordnar vi.

Vikmansvägen 5, 792 51 Mora • Tel. 0250-134 18
Medlem av släktföreningen. Granne med Länsmansgården.

Du blir väl med om utlottningarna? Se sidan 3!
Osallistathan arparajisiin? Katso sívua 4!